

login:

 lozinka:

 Prijava
 Ne sjećam se lozinke

Hrvatska povijest i zdravlje

Razvoj, značaj i primjena statistike u zdravstvenoj zaštiti (Development, Importance and Use of Statistics in Health Care)

Jasenska Ivon

„Statistički način mišljenja jednog će dana za svakodnevni život građana postati jednako neophodan kao značenje čitanja i pisanja.“ - H.G.Wells (1866-1946)

Počeci statistike i njezina primjena

Iako statistika ima široku primjenu u gotovo svim djelatnostima, s njezinom primjenom u zdravstvenoj zaštiti započelo se nešto kasnije u odnosu na druge djelatnosti.

Neki izvori kazuju da je statističko praćenje smrtnosti stanovništva u nekim engleskim gradovima počelo još u prvoj polovici XVI stoljeća. Iako nema pouzdanih podataka, pretpostavlja se da počeci njezine primjene sežu još dublje u prošlost.

Evidencija o smrtnosti stanovništva u engleskim gradovima može se smatrati kao početak primjene i korištenja statističke metodologije u proučavanju zdravstvenog stanja i zdravstvene zaštite stanovništva. Dosta dugo je trajala sporadična primjena statistike u zdravstvenoj zaštiti. Nešto šira primjena u međunarodnim razmjerima počinje izlaskom Prve međunarodne klasifikacije bolesti povreda i uzroka smrti 1843. godine. Donošenje međunarodne klasifikacije bolesti povreda i uzroka smrti predstavlja prvi ozbiljan korak u primjeni statistike u zdravstvenoj zaštiti, ali do učestalog korištenja statistike i statističke metodologije u zdravstvenoj zaštiti dolazi tek krajem XIX i početkom XX stoljeća. Kada govorimo o statistici nailazimo na termine predmoderne i moderne statistike. Predmoderna statistika uključuje podatke koje su zapisivali svećenici i unosili u crkvene knjige, a moderna statistika nastaje kada se država zakonski i institucijski organizira pa dolazi do prikupljanja podataka preko određenih institucija.

Što je statistika, njezini zadaci i značaj

Postoji na stotine definicija statistike, ali i bez definicije manje - više svi znamo što po prilici ona znači; obrada brojčanih podataka radi jasnijeg prikazivanja. Vrlo je interesantna misao jednog statističara na području medicine (Mainland) o tome što je statistika: "Nijedna definicija ne znači mnogo tako dugo dok nismo proučili ono na čemu radimo, a tada je svaka definicija gotovo nepotrebna". U medicini i zdravstvenoj zaštiti imamo veliki broj pojava kao što su oboljenja, oboljele osobe, zdravstvene ustanove, zdravstveni djelatnici, bolesničke postelje, zdravstvene usluge i drugo. Zahvaljujući tako velikom broju pojava statistika ima široku primjenu u djelatnosti zdravstva i veliki značaj i ulogu u unapređivanju i podizanju zdravlja stanovništva. Statistički podaci zdravstvenih ustanova koriste se kao baza za poduzimanje određenih zdravstvenih mjera. Sama definicija zdravlja Svjetske zdravstvene organizacije po kojoj je zdravlje socijalno, mentalno i fizičko blagostanje, a ne samo odsustvo bolesti, dovoljno govori koliko važnost i ulogu ima zdravstvena statistika. Ona isto tako jasno pokazuje zbog čega je statistika u zdravstvenoj zaštiti povezana s drugim vrstama statistike, a posebno s demografskom statistikom. Uska povezanost zdravstvene i demografske statistike očituje se u ukupnom kretanju stanovništva na nekom području koje može rezultirati porastom stanovništva, stagnacijom broja stanovnika ili smanjenjem broja stanovništva (ukupnom depopulacijom). Sve tri moguće rezultante su uvjetovane pretežnim utjecajem prirodnih ili mehaničkih kretanja. Dakle i porast stanovništva je odraz između različitih mogućnosti nataliteta i mortaliteta s jedne strane, te imigracije i emigracije s druge strane. Sve ove četiri pojave koje mogu djelovati na porast odnosno smanjenje stanovništva u određenom vremenu i prostoru ne djeluju na kretanje stanovništva u istom smjeru. Natalitet i imigracije djeluju na porast populacije, a mortalitet i emigracije na njegov pad.

Obzirom na različitosti unutar pojedinih dijelova neke države, već duži niz godina postoje publicirani podaci, odnosno «Zdravstveno-statistički ljetopisi» za svaku županiju. Zahvaljujući takvim podacima moguća je usporedivost podataka između županija, RH, EU-27 i Europske regije.

Zdravstvena statistika u Zadarsko županiji

O medicinskoj prošlosti Zadra dosta se pisalo. Zadarski povjesničari iznose u svojim djelima i zdravstvene podatke pisane na talijanskom jeziku. Tako povjesničar Frari u svom poznatom djelu o kugi prikazuje i zadarske epidemije, a Pisani u svojoj povijesti Dalmacije piše i o medicini Zadra. Hvale vrijedno je spomenuti prvi Zadarski medicinski časopis «Medica Jadertina» koji je pokrenut 1969. godine. O zdravstvu na zadarskim otocima, u zborniku Zadarsko otočje (1974.), pisao je dr. med. Roman Jelić. Vrlo brzo poslije ovog zbornika izlazi iz tiska knjiga istog autora »Zdravstvo u Zadru i njegovu području» (1978.) godine. Kontinuitet publiciranja statističkih podataka iz djelokruga zdravstva započinje 1983. godine sljedećim redoslijedom:

1. Neki pokazatelji zdravstvenog stanja stanovništva, higijenskih prilika i rada zdravstvene službe u općini Zadar (1983.) godina - Zavod za zaštitu zdravlja-Zadar.
2. Prikaz podataka o zdravstvenom stanju stanovništva, higijenskim prilikama i radu zdravstvene djelatnosti na području općine Zadar (1984.-1987.) god. - Zavod za zaštitu zdravlja Zadar.
3. Prikaz podataka o zdravstvenom stanju stanovništva i radu zdravstvene djelatnosti za područje općine Zadar (1988.-1992.) god. - Zavod za zaštitu zdravlja Zadar.
4. Prikaz podataka o zdravstvenom stanju pučanstva i radu zdravstvene djelatnosti Županije Zadarsko - kninske (1993.-1996.) god. - Zavod za javno zdravstvo Zadar.
5. Zdravstveno stanje pučanstva i radu zdravstvene djelatnosti(1997.-2001.) god. - Zavod za javno zdravstvo Zadar.
6. Zdravstveno - statistički ljetopis Zadarske županije (2001. na dalje) - Zavod za javno zdravstvo Zadar.

ZAKLJUČAK

Publiciranja svih ovih podataka iz djelatnosti zdravstvene zaštite, koja je u uskoj vezi s demografskom statistikom, ne bi bilo bez kvalitetne suradnje s bolničkim i vanbolničkim djelatnostima. Ovom prilikom se zahvaljujem doc. dr. sci. Ivanu Zoriću dr. med. koji je zajedno s Odsjekom zdravstvene statistike započeo sa ovakvim publiciranjem podataka davne 1983. godine. Publikacije su tijekom ovih 27 godina izlaženja doživjele puno transformacija u pozitivnom smislu. Informatizacijom zdravstvenog sustava omogućena je dostupnost puno većem broju podataka i njihovoj usporedivosti. Važno je istaknuti vrlo kvalitetnu suradnju sa Općom bolnicom Zadar, Domom zdravlja zadarske županije, svim djelatnostima Primarne zdravstvene zaštite, Ortopedskom bolnicom Biograd n/m, Psihijatrijskom bolnicom Ugljan, Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, Državnim zavodom za statistiku i svih onih koji su svojim radom pridonijeli boljoj kvaliteti podataka.

U ovom kratkom osvrtu na važnosti zdravstvene statistike željela sam ukazati da statistika nije samo točan zbroj netočnih podataka, kao što to mnogi misle. Radeći cijeli svoj radni vijek na zdravstvenoj statistici, koja je vrlo specifična u odnosu na druge statistike, cijelo vrijeme sam nastojala doći do što kvalitetnijih podataka. Čovjek i njegova bolest su stvarnost (nisu izmišljeni), oni postoje i ne možemo ih dodati niti oduzeti.

LITERATURA:

1. Milošević B. Statistika u medicini i zdravstvenoj zaštiti. Zajednica zdravstvenih ustanova SRS. Beograd, 1966.
2. Jelić R. Zdravstvo u Zadru i njegovu području. Narodni list 1978. Zadar, 1978.
3. Korunić P. Rasprava o izgradnji moderne hrvatske n Slavonski Brod acije: nacija i nacionalni identitet, Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2006.
4. Wertheimer – Baletić A. Stanovništvo i razvoj. Mate d.o.o. Zagreb, 1999.

Kontakt osoba:

Jasenska Ivon, viši statističar
Zavod za javno zdravstvo Zadar
Služba za socijalnu medicinu i javno zdravstvo
Kolovare 2, 23 000 Zadar
Tel: 023/300-835
Fax: 023/212-072
E-mail: jasenka.ivon@zjz.t-com.hr